

ודלת הנעלת — על האלם מהיום מלילת. לא במהרה תפתח — ונפקא מינה לאפסו ברחמי. מלתא דנפשיה — נצבא במלך ב"השופין" (יבב). לזימניה לאומותי ברישא, ולא אסמייעא מילתא. והלוקח בית — מגוי. אונז — שטר מורה, לא היו מותריען — נצגמ. צועקין — ניסוד. יבש — קסה מלה, אבעבועות פורה — נפליטמו, דהיינו מנחון — הוא מנענע, דהיינו לת. מכלל דנפטיס הוא יבש.

תוספות

לרחך לא היינו התרעה בפורי, דשופר בשבת מי איכא? כדרייק בסוף פרק קמא דתענית (יד, א), אלא התרעה כפה ביענוני, וסבר כנאון דאמר דתמא ד"יענוני קרי ליה התרעה. ותימא: דתמא פרך מההיא דבשאר מיני פורעניות, דקמני: לא היו מותריעין על החיובי אלא צועקים: דלתמא הכי קאמר: לא היו מותריעין בשופר אלא צועקים כפה ביענוני! ואין לומר: אף על גב דתרוייהו בה, התרעה לחוד וצוקה לחוד. דהתם ממשע דלמאן דאמר "יענוני קרי ליה התרעה" — חדא היא! ושו לומר, דהכי פירושו: מדקאמר שבשבת מותריעין ככל הפחות ביענוני — אם כן ראוי לנעול על החיובי התרעה אפילו בשופר בחול. כיון שהוא דבר גדול כל כך דבשבת צועקים.

על החוב — לא גרסינן: ועל הגובאי דהא במתניתין ד"סדר תעניות האלו" (תענית ט"א), תנן שמותריעין על הארבה ועל החסיל ועל הגובאי. ויש לומר: דהתם כפה. ועוד יש לומר: דשפיר גרסינן ליה, והתם בגובאי הניקב לשדות דומיא דארבה ותחלו לצרין להיות: (וחסיל) דקתני התם. וגובאי דהא — במזיק לבני אדם, דומיא דנצריעין ושילוח נחשים. מירוש רבני יבשא.

לעולם אין מטיבין לו — והא דקאמר איהו גופיה בעובדא דדידה: לא במהרה מטיבין לו, בפרק קמא דבבא בתרא (ב, ב) — זה אמר בשעה שהיה סבור עדיין שיחזירו וימנו אותו ראש ישיבה, אבל לבסוף שלא החזירוהו, אמר: לעולם אין מטיבין לו.

וְדֹלֵת הַנֶּעֱלָת לֹא בַמְהֵרָה תִּפְתַּח, וְהַלּוֹקֵחַ בֵּית יִשְׂרָאֵל אֵפִילוּ בַשַּׁבָּת.
מִיתִיבֵי: יִשְׂאָר פּוֹרְעֵינִית הַמִּתְרַגְּשׁוֹת וּבָאוֹת עַל הַצִּבּוֹר, גָּזוֹן חֵיכּוֹךְ, חָגֵב, זָבֹב, צִיָּעָה, וַיְתוּשׁ, צוּעִיקִים: — לֹא הָיָה מִתְרַעֵינְ אֶלָּא יִדְאָמְר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ לֵאמֹר: כָּאֵן מִבְּחֻיִן וּבְמִטְבִּינְ קְרוּךְ הוּא עַל הַמַּצָּרִים — לֹא מִבְּחֻיִן וְיָבֵשׁ מִבְּפָנִים, שְׁנֵאָמַר: וַיְהִי שְׁחִין אֲבַעְבָּעַת פּוֹרַח בְּאֵדָם וּבִבְהֵמָה. וְדֹלֵת הַנֶּעֱלָת לֹא בַמְהֵרָה תִּפְתַּח, מֵאֵי הָיָא? מֵר זוֹטְרָא אָמַר: סְמִיכָה. רַב אֲשֵׁי אָמַר: כָּל הַמְרַעֵינְ לוֹ לֹא בַמְהֵרָה מְטִיבִין לֵו. רַב אַחָא מְדִיפְתֵי אָמַר: לְעוֹלָם אֵינְ מְטִיבִין לֵו. וְלֹא הָיָא, רַב אַחָא מְדִיפְתֵי מִלְּתָא דְנִפְשִׁיָּה הוּא דְאָמַר. וְהַלּוֹקֵחַ בֵּית בְּאֶרְץ יִשְׂרָאֵל — כָּאֵן מִבְּחֻיִן עֲלֵיו אֲוֹנוֹ אֶפִּילוּ בַשַּׁבָּת. בַּשַּׁבָּת סִלְקָא דְעֵתְךָ? אֶלָּא כְּדָאֲמַר רַבָּא הֶתֶם: יֹאמְר לְגוֹי וְעוֹשֶׂה, הֲכִי נִמִּי — אֲמַר לְגוֹי וְעוֹשֶׂה. וְאָף עַל גַּב דְּאֶמְרִיָּה לְגוֹי שְׂבוּת הָיָא, מִשּׁוּם יִשׁוּב אֶרְץ יִשְׂרָאֵל לֹא גָזְרוּ בֵּיהּ רַבְּנַן. אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחֲמָי אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן: הַלּוֹקֵחַ עֵיר בְּאֶרְץ יִשְׂרָאֵל, כּוֹפֵין אוֹתוֹ לִיקַח לָהּ דִּרְךָ מְאָרְבַּע רִוְחוֹתֶיהָ, מִשּׁוּם יִשׁוּב אֶרְץ יִשְׂרָאֵל.

ב תנו רבנן, עֲשֶׂרָה תְּנָאִין הַתְּנָה יְהוֹשֻׁעַ:

ודלת הנעלת לא במהרה תפתח, והלוקח בית ישראל אפילו בשבת. ומכריו מאמרים אלה. על הנאמר "מתריעין על החיכוך" מיתבי (מקשים) הלא שנינו בכרייתא בכפסת תענית: ושאר פורעניות המתרגשות ובאות על הצבור, חרץ מאלו המנויות במשנה שם, כגון חיכוך, או חגב, או זבוב, ציערה ויתוש, ושילוח נחשים ועקרים — לא היו מתריעין בשופרות אלא צועקים בתפילה בלבד! ומתריעים: לא קשיא [אין זה קשה] כאן מדובר בשחין לח, כאן מדובר ביבש. שכן מצאנו שני סוגים אלה של שחין, וכמו שאמר ר' יהושע בן לוי: שחין שהביא הקב"ה על המצרים — היה לה מבחוחין ויבש מבפנים, שואמר: "ויהי שחין אבעבועות ש פורה באדם ובהמה" (שמות ט, י), כלומר, שחין זה היה יבש ("שחין") מבפנים ולח מבחוץ ("שחין אבעבועות פורה"). ומה שאמרו "ודלת הנעלת לא במהרה תפתח", מאי (מה) היא, מה פירושו? מר זוטרא אמר: ממיכה, שאם אדם לא זכה להיסמך בתואר רבי בשעת הכשרי שהודמנה לפניו והלפה, עלול לעבור זמן רב עד שיזכה לכך. רב אישי אמר: כל המריעין לו מי שהוער מזלו לא במהרה שבים ומטיבין לו. רב אהא מדיפתי אמר: לעולם אין מטיבין לו עוד. ומעירים: ודברים אלה לא פירושו המימרא היא, אלא רב אחא מדיפתי מילתא דנפשיה [דבר של עצמו] הוא שאמר, שכן אירע לו בעצמו. ועל מה שאמרו "הלוקח בית בארץ ישראל — כופין עליו אונז אפילו בשבת", תהיה: בשבת סלקא דעתך [עולה על דעתך]; וכי חזרו איסור מלאכה בשבת לצרין ?! אלא כמו שאמר רבא התם [שם] בענין אחר: אומר בשבת לגוי לעשות מלאכה ועושה, הכא נמי [כאן גם כן] הכונה אומר לגוי שיכתוב שטר על המכירה ועושה, ואף על גב [ואף על פי] שאמירה לגוי בשבת איסור שבות היא שאסוריה חכמים, מכל מקום במקרה זה, משום מצוות ישוב ארץ ישראל לא גזרו ביה [בה] רבנן [וחכמים] לאסור. ובענין זה אמר ר' שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן: הלוקח (הקונה) עיר בארץ ישראל, כופין אותו עם זאת ליקח (לקנות) לה גם דרך מארבע רוחותיה, משום ישוב ארץ ישראל, שתהא עיר זו פתוחה לכל צד.

אגב המדובר בתקנת משום ישוב ארץ ישראל, מכאיום כמה דברים כלליים בנושא זה. תנו רבנן [שנו חכמים]: עשרה תנאין התנה יהושע בן נון עם בני ישראל בכניסתם לארץ, ושהגו זה עם זה לפנים משרות הדין, ולא יקפידו על זכויותיהם. ואלו הם:

בני ינוקא אחרינא נימא ליה לגוי דניתי מנו ביתא — ההוא דלעיל איסורא דרבנן הוה להביא דרך חצר שלא עירב. ואפילו איסורא דרבנן אומר רבני יצחק שאין להתיר משום מצוה אחרת על ידי גוי, כגון להביא ספר דרך כרמלית כדי ללמוד בו. דווקא מילה, דהיא גופא דחי שבת, שרי על ידי גוי איסור דרבנן. ומיהו, בהחלט גדולת משמע דאפילו דאורייתא שרי על ידי גוי לצורך מילה, שפירש דאפילו דנתי גוי מתוך ביתו — דהיא דרך רשות הרבים, דהוי איסורא דאורייתא — שרי על ידי גוי לצורך מילה, כמו הכא משום ישוב ארץ ישראל. ולדבריהם בעובדא בתרא דקאמר: נחיים ליה גוי אגב אימיה — לאחר המילה הוה, ולאחר שלשה שכבר נתרמא הולך יפה. ולספרים דלא גרסינן גוי — נוכל לומר דעל ידי ישראל קאמר, ותוך שבעה דמחללין ליה השבת אם אמרה "צריכה אני", כדאמרינן בפרק "מפנין" (שבת קט"א), אבל אין נראה, דעל ידי ישראל הוה אסור להרבות בשביל התינוק, כדאמרינן בפרק קמא דחולין (טו, ב), ולפי הלכות גדולות טפי אית לן למישרי על ידי גוי איסורא דאורייתא מאיסורא דרבנן על ידי ישראל, כדמסקינן התם אהאי עובדא: ולא שני לך בין שבות דאית ביה מעשה לשבות דלית ביה מעשה: ואמרינן נמי בפרק "רבי אליעזר דמליה" (שבת קל"ג), שם שרש מביאין דרך רשות הרבים — כך אין מביאין דרך גנות חצירות וקרפיות. והיה נראה מתוך הלכות גדולות להתיר ביום שני אפילו של ראש השנה לעשות כל צרכי מילה, אפילו לכרות עצים לעשות ברזל על ידי ישראל, שהרי מת דלא שרי לקבור על ידי גוי כדמוכח בפרק קמא דראש השנה (כ"א), אפילו

אורח ההלכה

אגב מתריעין ומתענים על ארבה שבא לארץ, אבל לא על שאר מיני חגבים שנתרבו. ובימינו שאיננו מבדילים בנינים מתריעים על בולם. (רמב"ם שם הי' שרע שם סוף טו). זבוב צרעה וכי' — הרבו חובבים והיתושם או שאר מיני רמשים ומציקים לציונים כגון נחשים ועקרים — צועקים על כך בתפילה אבל אין מתענים ואין מתריעים. והראב"ד וכן הטור כתבו שאם הם מיתוים — מתענים עליהם. וכן פסק בשו"ע. (רמב"ם שם הי' שרע שם סוף ז).

הלוקח בית בארץ ישראל — הקונה בית בארץ ישראל מירי הנברים — מותר לו לומר לגוי לכתוב עליו שטר אפילו בשבת. שאמירה לנכר בשבת אסורה רק מותר סופרים ומשום ישוב ארץ ישראל לא מור ברבד זה. (רמב"ם שם הלכות שבת פ"ו הי"א. שרע שם שו"ע י"א).

הלוקח עיר בארץ ישראל — הקונה עיר בארץ ישראל כופים אותו בית דין לקנות לה גם דרך מארבע רוחותיה, משום ישוב ארץ ישראל. (רמב"ם ספר קנין הלכות שכנים פ"ו ה"ב).

- מסורת הש"ס
- ג. תענית י"ד, א.
 - ד. בכורות ט"א, י"ג ק"ש
 - ה. ביב י"ב, ע"י (ע"ש)
 - ו. גיטין ח"ב, ר"ה
 - ז. שבת קט"א, ב"ה
 - ח. שבת קמ"א, ע"רובין
 - ט"ב, גיטין ח"ב, כ"ב, כ"א.
 - ט. ירושלמי מ"ב פ"ה ח"א.
 - י. עירובין י"א, ר"ה
 - י"ג, ירושלמי שם, שם כלאים פ"א ח"א.

גרסות

ושאר פורעניות יש בבתי כמקבילה: ושאר כל מיני פורעניות.
 ובאות על הצבור יש בבתי כמקבילות: ובאות על הולם.
 סימכה יש בבתי: מילתא דנפשיה הוא דאמר יש בבתי: משום מילתא דנפשיה קאמר.

הערות

שילוח נחשים ועקרים "שילוח" זה הוא ריבוי גדול במספר הנחשים והעקרים, הגורם לכך שהם מגיעים נסוך יותר למקומות ישוב, ומשום מספרם מרובות יותר ההזדמנויות להיתקל בהם, במקרים רבים נעשים בעלי חיים אלה גם מתירים יותר לתקוף מאשר כרגיל. ריבוי וישיולתי' כזה הם כרגיל תוצאה של שנה שבה היה מצוי טרף לרוב ומשום כך כעלי החיים מתרבים ביתר שאת (מספר הווילדות גדל, והתמותה בהם קטנה). עמים שצפיפותם גורמת לבעלי חיים להיות תוקפניים יותר, ולעיתים מוגז אורח חם הגורם להם לעריות יתירה.

ולא ממקום שהוא רואה את החמה, שנאמר: "ומגדג תבואת שמש" (דברים לג, יד), ומכאן למדים שהשמש מבשילה ומשפרת את הפירות, ואם נטל ענף ממקום זה גורם נזק רב יותר. עוד נאמר בין התקנות כי הידוע שתיקן "ומעין היצא תחילה בני העיר מסתפקין ממנו", ועל כך אמר רב רב הונא: ונתון לו המשמש

במעין הבהמה, ועוד נאמר בין התקנות ש"מהכין (מטילים חרות) בימה של העיר טבריא על מנת לדגו גדים, ולבדל שלא יפרוס קלע ועעמיד את הספינה", ומעירים על כך: אבל צד הוא ברשות ובמקורות. וכן תנו רבנן (שנו חכמים) בברייתא: בראשונה בראשית התישבותם בארץ התנו השבטים בעם ישראל זה עם זה שאדם מישראל לא יפרוס קליעה בימה של טבריה ועעמיד את הספינה, אבל צד הוא ברשות ובמקורות. ועוד נתנו רבנן (שנו חכמים) בחזקת של שטט נפתלי היה, ולא עוד, אלא שנטל רצוצת יבשה מלא חבל חרם (כדי מלאו חבל של מכמורת) בדדומה של ים טבריה, לקיים מה שנאמר בברכת משה לנפתלי "ים ודדום ירשה" (שם כב). וענין דומה תניא (שנויה ברייתא): "עצם ר' שמעון בן אלעזר אומר: עצים ולשונן שבהרים – בחזקת כל השבטים הן עומדים והכל מותרים בהן, ואילו עצים מחוברים הם בחזקת אותו השטט בו הם נמצאים, שוה היה נחלתו. ועוד כענין נחלת השבטים, אין לך כל שטט ושטט מישראל שאין לו ובהנחלו חלק בהר ובשפלה ובנגב ובמעקה, שנאמר לכל השבטים: פטו וסעו לכם ובאו הר האמורי ואל כל שכניו בערבה בהר ובשפלה ובנגב ובחוף הים ארץ הכנעני והלבנון עד הנהר הגדול נהר פרת. ראה נחתי לפנכם את הארץ באו ודשו את הארץ" (דברים א, ז-ח). וכן אתה מוצא כנענים ופריזים ובאמורים שלפניהם, שגם הם לקחו נחלה בכל סוגי הקרקע, שנאמר באותו כתוב "ואל כל שכניו" של האמורי, אלא (נכא) שאף שכניו הכי חזו (כך היו). היתה נחלתם כוללת כל סוגי הקרקעות. ועוד תיקן יהושע "ונפונן לאחורי הגדר, ואפילו בשדה שהיא

- מסורת הש"ס**
- ראת ירושלמי ב"ב פ"א.
 - התוספתא ב"ב פ"א י"ז.
 - ירושלמי ב"ב פ"א י"ז.
 - תוספתא ש"ס י"ח ספרי פ"א י"ז וירושלמי דברים ל"ג. כג. י"קיש"ש ד"ה תתקכ"ב.
 - התוספתא ש"ס י"קיש"ש ש"ס תתא.
 - התוספתא ש"ס י"ז ראה ב"ב ג"ב.
 - ראה שבת פ"א, ט"ז.
 - ראה ב"ב פ"א.
 - (ירושלמי) ולשונן ירושלמי ברכות פ"ה ה"ט, שם ב"ב ש"ס.
 - התוספתא ב"ב פ"ב כ"ב.

גרסות

אבל צד הוא ברשות ובמקורות. ולשונן ירושלמי שלא גרסו שטט זה.

יפרוס קליעה יש בבב"א ובפר"י: **יפרוס קלע**.

לשונן שבהרים יש במקורות בכנענים. **לשונן שבהרים**.

כל שטט ושטט יש בבב"א ועוד: **כל אחד ואחד רואה אתו**.

ובמעק במקורות לא גרסו מלה זו, בכנעני.

למחר זיל שריקה בבב"א ועוד: **זיל שריקה**.

ומסתפקין לעזרי דזבים יש בבב"א: **ומסתפקין לעזרי דזבים**.

אפילו בחוצה לארץ יש בבב"א: **אפילו בחוצה לארץ איתמר**.

ונר אמר רבה רב דאדא אמר יש בגמרא: **התנהג איתמר**.

אפילו בבבל שמואל אמר: **אפילו בחוצה לארץ**.

יהודה בן קנטא בבב"א: **יהודה בן קנטא**.

גדולה בנינו בבב"א: **גדולתו בנינו**.

לשון

שריקה מקור המלה בשורש "שק" שמשמעו: למחרת יום או חומר אחר והמלך אותו.

מפסיג השורש "פס"ג קרוב במשמעותו ל"פסק", במובן של פירוח דברים והרחבתם זה מזה (כמו מפוסק ופסקה). וכן משמעות השורש המקביל גברית **פסג** (פסג).

ואף כאן עיקר ענינו – **מפסיד** את מותרות הנכנסים ומעודת דבר, ומפסיג מעשי הברכה או לקבלת מפקדת את הדרו שרצה בעל הכרם לסדר את נפשו.

העולם

מקורות יש מפרשים שהמקורות היא מנודת גזים העשויה כעין של קלוע, שהגדים נכנסים לפתח, ומסתובבים ברשת עד שאינם יכולים לנצח ממנה. סתמתי כי הדבר מותר מושם שבמקורות חזנים נכנסים מעצמם, ואין חזיי עשה מעשה כדי להרבות מדי את מספר חזנים שהוא צד.

אפילו כל קשי לה – יתוהו בן קנטא היה בן דורו של ר' (וכנראה צעיר ממנו), וכדיים חכמים חזרו לנו תורה דברים שבו רבי, אולם, הוא קיבל מותר דברים שם אחרים מחכמי דורו הקודם שחיו כנראה ברבותו ובחוקים. בדיו גורמים בממה מקומות תלמודי הבבלי וירושלמי במדרש מסופר עליו שהיה מוחזק עם המינים ומנצח בוויכוח.

כנפני"ה מן הצרפתית העתיקה chanpanie שפירושה שדה שישור.

כפינה לרדן נמנחן, מפני ססוף עיקר האילן, שהמטה מנצלת סס אף הפרי וממקו. מלא חבל חרם – מלא חבל של מלוא היה (הקלף) (ז). בחזקת ז' ובין דאס נמנעלנו וזכא סללל והמלכות ז' ובין אהה מוצא כנעני – אף על פי שנטו כלן סכ האמורי – אף כנעני אפיון בן היו לסס, וסללל שירבו סיה לסס לכל אהה סכ וסללל ונגב ועמק – ארץ שדומ ונקטוט שקוין *כנעני"ה". לכן נקראה נגב – סכל שפס סיה נגובה, שאין סלל סל אילנות, ומה וזרמח ומנצנחה. אמר ליה לשמעיה – במול שריקה = סמיוה נצטע ומנכחו יפה וואה – קרקע דיון, אפילו טל – ידל עליה נצללה – קשה לה דריסת הרגל ממחכרו. אפילו בחוצה לארץ – וכל סכן נצלל סמליון סס סמיוה וסמיון וסמיוס, והולך להמנה. מפסע ואילן – ממה וסללל סמיוה סמוק, וכל סיה וזלס לסמלל אל מלל סקדה, גרולתו – ססוף מלסל לנו סמיוה סלל סמיוס מלל, וזלס חושל למלל סהמס יוסק, ומשו כויהל, בגרודא דפרולא – כלומר: דיו.

ולא ממקום שהוא רואה את החמה, שנאמר: "ומגדג תבואת שמש" (דברים לג, יד), ומכאן למדים שהשמש מבשילה ומשפרת את הפירות, ואם נטל ענף ממקום זה גורם נזק רב יותר. עוד נאמר בין התקנות כי הידוע שתיקן "ומעין היצא תחילה בני העיר מסתפקין ממנו", ועל כך אמר רב רב הונא: ונתון לו המשמש

במעין הבהמה, ועוד נאמר בין התקנות ש"מהכין (מטילים חרות) בימה של העיר טבריא על מנת לדגו גדים, ולבדל שלא יפרוס קלע ועעמיד את הספינה", ומעירים על כך: אבל צד הוא ברשות ובמקורות. וכן תנו רבנן (שנו חכמים) בברייתא: בראשונה בראשית התישבותם בארץ התנו השבטים בעם ישראל זה עם זה שאדם מישראל לא יפרוס קליעה בימה של טבריה ועעמיד את הספינה, אבל צד הוא ברשות ובמקורות. ועוד נתנו רבנן (שנו חכמים) בחזקת של שטט נפתלי היה, ולא עוד, אלא שנטל רצוצת יבשה מלא חבל חרם (כדי מלאו חבל של מכמורת) בדדומה של ים טבריה, לקיים מה שנאמר בברכת משה לנפתלי "ים ודדום ירשה" (שם כב). וענין דומה תניא (שנויה ברייתא): "עצם ר' שמעון בן אלעזר אומר: עצים ולשונן שבהרים – בחזקת כל השבטים הן עומדים והכל מותרים בהן, ואילו עצים מחוברים הם בחזקת אותו השטט בו הם נמצאים, שוה היה נחלתו. ועוד כענין נחלת השבטים, אין לך כל שטט ושטט מישראל שאין לו ובהנחלו חלק בהר ובשפלה ובנגב ובמעקה, שנאמר לכל השבטים: פטו וסעו לכם ובאו הר האמורי ואל כל שכניו בערבה בהר ובשפלה ובנגב ובחוף הים ארץ הכנעני והלבנון עד הנהר הגדול נהר פרת. ראה נחתי לפנכם את הארץ באו ודשו את הארץ" (דברים א, ז-ח). וכן אתה מוצא כנענים ופריזים ובאמורים שלפניהם, שגם הם לקחו נחלה בכל סוגי הקרקע, שנאמר באותו כתוב "ואל כל שכניו" של האמורי, אלא (נכא) שאף שכניו הכי חזו (כך היו). היתה נחלתם כוללת כל סוגי הקרקעות. ועוד תיקן יהושע "ונפונן לאחורי הגדר, ואפילו בשדה שהיא

מפסיג השורש "פס"ג קרוב במשמעותו ל"פסק", במובן של פירוח דברים והרחבתם זה מזה (כמו מפוסק ופסקה). וכן משמעות השורש המקביל גברית **פסג** (פסג).

ואף כאן עיקר ענינו – **מפסיד** את מותרות הנכנסים ומעודת דבר, ומפסיג מעשי הברכה או לקבלת מפקדת את הדרו שרצה בעל הכרם לסדר את נפשו.

אפילו בחוצה לארץ יש בבב"א: **אפילו בחוצה לארץ איתמר**.

ונר אמר רבה רב דאדא אמר יש בגמרא: **התנהג איתמר**.

אפילו בבבל שמואל אמר: **אפילו בחוצה לארץ**.

יהודה בן קנטא בבב"א: **יהודה בן קנטא**.

גדולה בנינו בבב"א: **גדולתו בנינו**.

תוספות

אין לך כל שטט ושטט מישראל ארסיין – ובפרק י"ט נחליו (בבא בתרא סב"א), גבי פלוגת העולם הבא ארסיין. אין לך כל אחד ואחד מישראל, כי נראה לרבינו תם.

אין לך כל שטט ושטט מישראל ארסיין – ובפרק י"ט נחליו (בבא בתרא סב"א), גבי פלוגת העולם הבא ארסיין. אין לך כל אחד ואחד מישראל, כי נראה לרבינו תם.

אין לך כל שטט ושטט מישראל ארסיין – ובפרק י"ט נחליו (בבא בתרא סב"א), גבי פלוגת העולם הבא ארסיין. אין לך כל אחד ואחד מישראל, כי נראה לרבינו תם.

אין לך כל שטט ושטט מישראל ארסיין – ובפרק י"ט נחליו (בבא בתרא סב"א), גבי פלוגת העולם הבא ארסיין. אין לך כל אחד ואחד מישראל, כי נראה לרבינו תם.

אין לך כל שטט ושטט מישראל ארסיין – ובפרק י"ט נחליו (בבא בתרא סב"א), גבי פלוגת העולם הבא ארסיין. אין לך כל אחד ואחד מישראל, כי נראה לרבינו תם.

אין לך כל שטט ושטט מישראל ארסיין – ובפרק י"ט נחליו (בבא בתרא סב"א), גבי פלוגת העולם הבא ארסיין. אין לך כל אחד ואחד מישראל, כי נראה לרבינו תם.

אין לך כל שטט ושטט מישראל ארסיין – ובפרק י"ט נחליו (בבא בתרא סב"א), גבי פלוגת העולם הבא ארסיין. אין לך כל אחד ואחד מישראל, כי נראה לרבינו תם.

אין לך כל שטט ושטט מישראל ארסיין – ובפרק י"ט נחליו (בבא בתרא סב"א), גבי פלוגת העולם הבא ארסיין. אין לך כל אחד ואחד מישראל, כי נראה לרבינו תם.

אין לך כל שטט ושטט מישראל ארסיין – ובפרק י"ט נחליו (בבא בתרא סב"א), גבי פלוגת העולם הבא ארסיין. אין לך כל אחד ואחד מישראל, כי נראה לרבינו תם.

אין לך כל שטט ושטט מישראל ארסיין – ובפרק י"ט נחליו (בבא בתרא סב"א), גבי פלוגת העולם הבא ארסיין. אין לך כל אחד ואחד מישראל, כי נראה לרבינו תם.

אין לך כל שטט ושטט מישראל ארסיין – ובפרק י"ט נחליו (בבא בתרא סב"א), גבי פלוגת העולם הבא ארסיין. אין לך כל אחד ואחד מישראל, כי נראה לרבינו תם.

אין לך כל שטט ושטט מישראל ארסיין – ובפרק י"ט נחליו (בבא בתרא סב"א), גבי פלוגת העולם הבא ארסיין. אין לך כל אחד ואחד מישראל, כי נראה לרבינו תם.

אין לך כל שטט ושטט מישראל ארסיין – ובפרק י"ט נחליו (בבא בתרא סב"א), גבי פלוגת העולם הבא ארסיין. אין לך כל אחד ואחד מישראל, כי נראה לרבינו תם.

אין לך כל שטט ושטט מישראל ארסיין – ובפרק י"ט נחליו (בבא בתרא סב"א), גבי פלוגת העולם הבא ארסיין. אין לך כל אחד ואחד מישראל, כי נראה לרבינו תם.

אין לך כל שטט ושטט מישראל ארסיין – ובפרק י"ט נחליו (בבא בתרא סב"א), גבי פלוגת העולם הבא ארסיין. אין לך כל אחד ואחד מישראל, כי נראה לרבינו תם.

אין לך כל שטט ושטט מישראל ארסיין – ובפרק י"ט נחליו (בבא בתרא סב"א), גבי פלוגת העולם הבא ארסיין. אין לך כל אחד ואחד מישראל, כי נראה לרבינו תם.

אין לך כל שטט ושטט מישראל ארסיין – ובפרק י"ט נחליו (בבא בתרא סב"א), גבי פלוגת העולם הבא ארסיין. אין לך כל אחד ואחד מישראל, כי נראה לרבינו תם.

אין לך כל שטט ושטט מישראל ארסיין – ובפרק י"ט נחליו (בבא בתרא סב"א), גבי פלוגת העולם הבא ארסיין. אין לך כל אחד ואחד מישראל, כי נראה לרבינו תם.

אין לך כל שטט ושטט מישראל ארסיין – ובפרק י"ט נחליו (בבא בתרא סב"א), גבי פלוגת העולם הבא ארסיין. אין לך כל אחד ואחד מישראל, כי נראה לרבינו תם.

אין לך כל שטט ושטט מישראל ארסיין – ובפרק י"ט נחליו (בבא בתרא סב"א), גבי פלוגת העולם הבא ארסיין. אין לך כל אחד ואחד מישראל, כי נראה לרבינו תם.

אין לך כל שטט ושטט מישראל ארסיין – ובפרק י"ט נחליו (בבא בתרא סב"א), גבי פלוגת העולם הבא ארסיין. אין לך כל אחד ואחד מישראל, כי נראה לרבינו תם.

אין לך כל שטט ושטט מישראל ארסיין – ובפרק י"ט נחליו (בבא בתרא סב"א), גבי פלוגת העולם הבא ארסיין. אין לך כל אחד ואחד מישראל, כי נראה לרבינו תם.

אין לך כל שטט ושטט מישראל ארסיין – ובפרק י"ט נחליו (בבא בתרא סב"א), גבי פלוגת העולם הבא ארסיין. אין לך כל אחד ואחד מישראל, כי נראה לרבינו תם.

אין לך כל שטט ושטט מישראל ארסיין – ובפרק י"ט נחליו (בבא בתרא סב"א), גבי פלוגת העולם הבא ארסיין. אין לך כל אחד ואחד מישראל, כי נראה לרבינו תם.

אין לך כל שטט ושטט מישראל ארסיין – ובפרק י"ט נחליו (בבא בתרא סב"א), גבי פלוגת העולם הבא ארסיין. אין לך כל אחד ואחד מישראל, כי נראה לרבינו תם.

אין לך כל שטט ושטט מישראל ארסיין – ובפרק י"ט נחליו (בבא בתרא סב"א), גבי פלוגת העולם הבא ארסיין. אין לך כל אחד ואחד מישראל, כי נראה לרבינו תם.

אין לך כל שטט ושטט מישראל ארסיין – ובפרק י"ט נחליו (בבא בתרא סב"א), גבי פלוגת העולם הבא ארסיין. אין לך כל אחד ואחד מישראל, כי נראה לרבינו תם.

אין לך כל שטט ושטט מישראל ארסיין – ובפרק י"ט נחליו (בבא בתרא סב"א), גבי פלוגת העולם הבא ארסיין. אין לך כל אחד ואחד מישראל, כי נראה לרבינו תם.

אין לך כל שטט ושטט מישראל ארסיין – ובפרק י"ט נחליו (בבא בתרא סב"א), גבי פלוגת העולם הבא ארסיין. אין לך כל אחד ואחד מישראל, כי נראה לרבינו תם.

אין לך כל שטט ושטט מישראל ארסיין – ובפרק י"ט נחליו (בבא בתרא סב"א), גבי פלוגת העולם הבא ארסיין. אין לך כל אחד ואחד מישראל, כי נראה לרבינו תם.

מאי וכן — פשיטא, מתי שנה איזי מתמיה? והשבותו — אה נופא, משמע שאם טעה חמיר — אהה לתיך להעלומו ללךך, דאורייתא בי מצרי — יקף כפיטא מלרי הכרמים, ואלו יעורו נמוס ופסקוס, איסרטיא — רכות רכיסו שש עשרה אמה, שדה בור — ממלן לאסרטיא, וזהו יני ממלן — מפנהו לשהו טול. ילי — מווס מלון ווע. מפתחו — אלמא לא קנה מקומן, דלי קניס מקומן מלי בעל הדידה זל ימין ואל שמהל למפניו אל המצור — מוטל ברוכס הדין, ועינין ומאסילין עליו עוש טערוס, ומעטמולא, כל שלשים יום — שלמים יוס רשאי להניחו סס. דרבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה — נפקי "מגול כנהל". נהיל — של דעוסי, שסלכו סהיה ספרו ונימסו על כושה על אילן, ואל יעול אהד אהד ין סרומס ואבוימ, מחבר שנמט עינין כזאוסה סוכה — לפיק קולסה וטמן לו קיסא, ומציל דובשנו — זל ואל כעלו על ין, וזה על כעלו של דבס, ומסקה ספיה על דבס, וכן זל על כעלוה ספסן על סמורו וזה על כעלוה ספס, ומה סמורו על כעל ספס — יפקר זל עליו וטענו. דרבי יהודה ודרבי ישמעאל יחדיא יניה, ונתימא דעשרה תמיס ספסמא ה"ה.

הוספת

ונוטל דמי יינו דבשו דובשנו של חבירו — ונטל דבשו מיירי כשעקל בית הבד כרוך עליה, דאם לא כל לימא ליה: במקפירא קוביטא, דאמר לקמן בפרק בתרא (קט"ו), ואם תאמר: ואמאי נוטל דמי יינו? הא אמר לקמן בפרק בתרא (ס"ט) דאין לו אלא שברו: ונעלמו למימר דהך דרבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה פליג, כדאמר בסמוך: ביחידא לא קאמר. וכן משמע בתוספתא, דבבב דף דלא קוקף, קתני דהא. אבל אין נראה, לדמה טיול דמי יינו חל. וכן כיוול דוחק ודחק מביול וכו'.

וכן הוא עצמו שתועה בין הכרמים, מפסיג ועולה מפסיג ויורד עד שיעלה לעיר או לדרך. ושואלים: מאי [מה] מקומו של "וכן" זה, במקרה שהוא עצמו חוצה שמשמע שיש ברבו זה חידוש נוסף על מה שנאמר בתחילה? לכאורה היה צריך לומר להדין, שלצורך הדין מותר פחות מאשר לצורך עצמו: ומסבירים: מהו

יְרֵךְ הוּא שְׂתוּעָה בֵּין הַכְּרָמִים, מְפַסֵּג וְעוֹלָה מְפַסֵּג וְיורֵד עַד שְׂעִיפָהּ לְעִיר או לְדֶרֶךְ. מַאי "וְכֵן"? — מֵהוּ דְתִימָא: חֲבִירוֹ הוּא דְיַדְעַה לְהִיכָא מְסַלֵּק דְיַנְפִּסוּג, אֲבָל הוּא דְלָא יָדַע לְהִיכָא קָא סְלִיק — לָא יַנְפִּסוּג, נְהַדְרִיָּה נְהַדְרִיָּה בִּי מִצְרִי, קָא מְשַׁמַּע לָךְ. — הָא דְאֲדוּרְיִיתָא הוּא, דְמִנְיָא: "הַשְּׁבִתוֹת!" דְאֲדוּרְיִיתָא הוּא דְקָאִי בִּי מִצְרִי, אֲתָא הוּא תַּקִּין דְמְפַסֵּג וְעוֹלָה מְפַסֵּג וְיורֵד. "יִמַת מְצוּהָ קָנָה תַּקִּין." וְרַמְזִיָּה: "הַמְצוּצָא מַת מוּטָל בְּאִיֶּרְטָא — מְפַנְהוּ לִימִין אִיֶּרְטָא אוֹ לְשִׁמְאל אִיֶּרְטָא, שְׂדֵה בּוֹר וְשְׂדֵה נֵיר — מְפַנְהוּ לְשְׂדֵה נֵיר; לְשְׂדֵה בּוֹר, שְׂדֵה נֵיר וְשְׂדֵה זָרַע — מְפַנְהוּ לְשְׂדֵה נֵיר; הֵיו שְׂתִיחָן בּוֹרוֹת, שְׂתִיחָן נֵירוֹת, שְׂתִיחָן זָרוּעוֹת — מְפַנְהוּ לְמָקוֹם שְׂרִיצָה!" אֲמַר רַב בְּבִי: בְּמוּטָל עַל הַמִּצְרַי, מִתוֹךְ שְׂתִיחָן לְפָנֹתוֹ, מְפַנְהוּ לְכָל מָקוֹם שְׂרִיצָה. **א אֲמַרִי:** עֲשֶׂהָ? הֲגֵי הַד סְרִי הוּיִין! — מְהַלְכִין בְּשִׁבְלֵי הָרְשׁוֹת שְׁלֵמָה אֲמָרָה: כְּדִמְנָא: הֲרֵי שְׁכָלוּ פִירוֹחֵיו מִן הַשְּׂדֵה, וְאִינוּ מַנִּיחַ בְּנֵי אֲדָם לִיכְנֵס בְּתוֹךְ שְׂדֵהוּ, מַה הַבְּרִיּוֹת אוֹמְרוֹת עָלָיו — מַה הַנְּזָאָה יֵשׁ לְפָלוּנִי, וְמַה הַבְּרִיּוֹת מַזְיָקוֹת לוֹ! עָלָיו הַתְּחַבֵּב אוֹמַר: "מְהֵיֹת טוֹב אֵל תִּקְרִי רַע." וְמִי כְּתִיב "מְהֵיֹת טוֹב אֵל תִּקְרִי רַע"? — אֵינִי, כְּתִיב כִּי הָאִי גְּנוּנָא: "אֵל תִּמְנַע טוֹב מִבְּעָלָיו בְּהֵיֹת לְאֵל יָדָךְ לְעֲשׂוֹת". וְתוֹ לֵיכָא? וְהָא אִיכָא דְרַבִּי יְהוּדָה! דְמִנְיָא, רַבִּי יְהוּדָה אֲמַר: בְּשַׁעַת הוֹצֵאתָ יְבָרְכִים, אֲדָם מוֹצִיא זָבָלוֹ לְרֵשׁוֹת הַרְבִּים וְצוֹבְרוֹ כָּל שְׁלֹשִׁים, קְדִי שְׂפִיחָא נִישׁוֹף בְּרַגְלֵי אֲדָם וּבְרַגְלֵי כַּהֲמָה, שְׂעַל מְנַת פֶּן הַנְּחִיל יְהוֹשַׁע לִישְׂרָאֵל אֵת הָאֲרָץ! וְהָא אִיכָא דְרַבִּי יִשְׁמַעְלָא בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוּקָה! דְמִנְיָא, רַבִּי יִשְׁמַעְלָא בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוּקָה! שְׂפִיחָא זֶה יוֹרֵד לְחוּף שְׂדֵה חֲבִירוֹ וְקוֹצֵץ שׁוֹכֵן שֶׁל חֲבִירוֹ לְהַצִּיל נְחִיל שָׁלוֹ, וְנוֹתֵן לוֹ דְמֵי שׁוֹכֵן שֶׁל חֲבִירוֹ; "וְהִנְנָאִי בֵּית דִּין הוּא, שְׂפִיחָא זֶה יוֹרֵד לְחוּף שְׂדֵה חֲבִירוֹ; וְנוֹטֵל דְמֵי יִינוֹ מִתוֹךְ הַדְּבָשָׁנוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ; "וְהִנְנָאִי בֵּית דִּין הוּא, שְׂפִיחָא זֶה מְפַרֵק אֵת עֵצָיו וְטוֹעֵן שְׂפִיחָנוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ, וְנוֹטֵל דְמֵי עֵצָיו מִתוֹךְ שְׂפִיחָנוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ, שְׂעַל מְנַת פֶּן הַנְּחִיל יְהוֹשַׁע לִישְׂרָאֵל אֵת הָאֲרָץ! — מִיִּיחֲדָאִי לָא קְאָמְרִינֵן.

שמהלכין בשבילי הרשות — שלמה המלך אמרה. כדנתיא [כמו ששנויה ברייתא]: הרי שכלו פירותיו מן השדה והשדה עמה ריק, ובכל זאת בעל השדה אינו מניח בני אדם ליכנס בתוך שדהו לקצר את הדרך, מה הבריות אומרות עליו — מה תנאה יש לפלוני ככך שמועט מהרבים את המעצר בשדותיו, ומה כבר היו הבריות מיקות לו אילו היו עובדות שם? ועליו הכתוב אומר: "מהיות טוב אל תקרי רע" — מה הנהגה טובה אל תקרי רע? ומשיבים: אין [כך]. כתיב כי האי גוונא [כדכתיב בסוף ו]. שכן כן נאמר ברבוי שלמה המלך: "אל תמנע טוב מבעליו" — של שלמה המלך היא. ושואלים: ותו [ונודף] אנתו? אחרות שתקין שפן כן נון ליכא [אין] אלא העשר הללו ברייתא? והא איכא [והרי יש] עוד תקנה זו שספר ר' יהודה, דתניא [שכן שניה ברייתא]. ר' יהודה אומר: בשעת הוצאת זבלים, שהכל מוציאם את הזבלים לרחוב אדם מוציא זבלו לרשות הרבים וצובר שם כל שלשים יום, כדי שיהא נישוף (נרדס) ברגלי אדם וברגלי בהמה לטיבו ולהכשירו לשם יובל, שעל מנת כן הנחיל יהושע לישראל את הארץ! ועוד הוא איכא [והרי יש] תקנה זו שספר ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה, דתניא [שנויה ברייתא]. ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה אומר: תנאי בית דין הוא, שיהא זה שאינו בעל השדה יורד (כנס) לתוך שדה חבירו וקוצץ שוכו (נפס) של חבירו כדי להציל נחיל שלו של דבורים שעלה ההתשוב על הענף כדי שלא ישאר שם, ונתן לו לחבירו בתשלום דמי שוכו של חבירו. וכן תנאי בית דין הוא, שיהא זה החבר שופך יינו מתוך חביתו שלו ומציל דובשנו שלו (חבית רבש) של חבירו שנשברה ומאבדם בכך שמכניס לתוך חביתו את דבש חבירו (היקר יותר מן היין) ואחר כך נוטל דמי יינו מתוך דובשנו של חבירו, ואין החבר יכול לומר שלא התנה עמו לעשות כן. וכן תנאי בית דין הוא, שיהא זה החבר שפיק א את עצמו מעל המורו וטוען על המורו על פשתנו של חבירו כדי להצילו, ונוטל דמי עצמו מתוך פשתנו של חבירו, שעל מנת כן הנחיל יהושע לישראל את הארץ! ומשיבים: ביחידאי [ברבים שאמרם חכמים יחידים] לא קאמרין [אמרום] כתקנת של יהושע, ושנינו רק תקנת המוסכמות על דעת הכל.

עיונים

הא דאורייתא הוא רשי פירש כי שאלה זו מתייחסת למקרה שרואה חבירו תועה וכו'. אבל ראשונים אחרים הבינו כי שאלת הגמרא היא אף במקרה שהוא עצמו תועה — מדוע לא יודע בעלי הכרמים חייבים ברוב מצד השבת גופו, ולכן היא הדבר מותר מן התורה? וראה ברשב"א שכתב בשם הר"א אב"ד שאף מפתחו לעשות את הדבר משום אבידה גופו, מכל מקום צריך לשלם את מה שהפסיד לחבירו בכרם (וכן כתב אגוריא). אבל הרשב"א סבור שלא תנקה תקנה זו אלא לומר שאין המפסד צריך לשלם כלל.

בנוטל על המוצר רשי מפרש מוטל ברוחב הדרך, שאו יש בכך ממשל לרבים — שערור וטמא לרבים, ואילו הגמרא מסביר: על המצר ממש. שמתוך שאינו מקום הראוי לקבורה מפתחו לצדדים ונוטל דמי יונו בחוסי תקשו ממה שאמרו הלן (קט"ו). שמי שמתנדב לשפוך את יינו כדי להציל את הדבש של חבירו, אם את התנה מראש עם החבר — נוטל דמי ינו, ואם לאו — מקבל רק שכר עבודתו, וכאן נאמר ששיל דמי ינו בכל מקרה! ויתרו באופן אחד שאין אלא מדובר כאשר בעל היין שושה את מוצרו אלא כאשר בעל הדבש עשה זאת, שבוזאי צריך לשלם. ותו הירוש שאבא היא רעה ר' ישמעאל בנו של ר' יוחנן בן ברוקה, וחלוקים עליו חכמים לענין התשלומים.

ביחידאי שתקנתו אלא נחב ברבוי חכמים יחידים — אין אחרים מודים להם (רשי). וכתב הרמ"ה ששנאי איש ללמוד שאין הלכה כשני דעות אלה, והפוסקים תחבטו ברב (ראה בראש הללן פ"י סוף טו).

ארוח הלכה

השבת גופי. והלכה את חבירו במקום כשהו חייב להצילו, או שיעבור אגשים שיעליוהו. ואם לא שעה בן — עבר שוכו מלא אלת המנוח על דם רך, ומשום מצוה "והשבתו" (סמי"ג). ורמב"ם הלכות רוצח ועמירה נפש פ"א ה"ב. שריע חרע חכו. א.

- 1. **מסורת הש"ס**
- א. שם ירושלמי כתובות פ"ג
- ב. שם ירושלמי
- ג. שם ירושלמי
- ד. שם ירושלמי
- ה. שם ירושלמי
- ו. שם ירושלמי
- ז. שם ירושלמי
- ח. שם ירושלמי
- ט. שם ירושלמי
- י. שם ירושלמי
- יא. שם ירושלמי
- יב. שם ירושלמי
- יג. שם ירושלמי
- יד. שם ירושלמי
- טו. שם ירושלמי
- טז. שם ירושלמי
- יז. שם ירושלמי
- יח. שם ירושלמי
- יט. שם ירושלמי
- כ. שם ירושלמי
- כא. שם ירושלמי
- כב. שם ירושלמי
- כג. שם ירושלמי
- כד. שם ירושלמי
- כה. שם ירושלמי
- כו. שם ירושלמי
- כז. שם ירושלמי
- כח. שם ירושלמי
- כט. שם ירושלמי
- ל. שם ירושלמי

גמרות

להיכא מסלק דניפסוג יש בבבא: **להיכא קא מסיק ליה דניפסוג**. **והשבטות** בבבא יעד: **והשבטות** ול. **דאורייתא הוא דקאי** בי מצרי יש בבבא: **דאורייתא** **בי מצרי**. **שנינו למנוח** יש בבבא: **שנינו רשות למנוח**. **דמי שוכו של חבירו** יש בבבא: **דמי שוכו של חבירו מתוך** נחילו.

לשו:

איסרטיא מקור המלה הוא ביוונית שמשמעה או כלכלית stala שמשמעה רחוב, דרך הרבים.

הקולם

אפילו כל קשי לה מסתבר כי חדר תלמי שבנו כיון בארץ ישראל בבבל האדמה לעינים קרובות וטובה מחמת היותה שטוחה ונשל מציאותם של מים רבים בה. ולכן כאשר נוספו תרבותו לאדמה על ידי הטל הריחי מתרכבת ביותר, וכל המיטה בה משאיר אחריו שקעים ממוקים המפריעים לנידולים שבקרקע ואילו בארץ ישראל שמהא כרגיל יבשה, היה בנמן שאינו תקופת גשמים ממש אין הפסיעה משאירה כמעט עקבות בקרקע.

יחידות הדרים יש מסבירים כי המתקן ביטוי רטוב יותר בו נומת ומקומת, וכאשר מתרבות הגומות הללו ומתייבשות נעשית הדרך מלאה בליטות, והן הקרויות יחידות הדרים. ויש סבורים שהיו נעצים באדמה הלחה יחידות ממש כדי לסייע לעוברי הדרים לא להיכנס לבין בדרם.